

Mis on X-tee?

Infosüsteemide andmevahetuskiht X-tee on tehniline ja organisatsiooniline keskkond, mis võimaldab korraldada turvalist ja tõestusväärtust tagavat internetipõhist andmevahetust digitaalselt peetavate (riigi ja erasektori) andmekogude vahel. vt. <http://www.ria.ee/xtee>

X-tee arhitektuuri moodustavad X-tee serverid, nende tarkvara, X-teega liitunud andmekogud ja infosüsteemid.

X-tee infrastruktuuri jaoks on loodud turvaserveri, keskserveri, sertifitseerimiskeskuse ja jälgimisjaama tarkvara. X-tee turvaserver on standardne tarkvara, mis installeeritakse iga X-teega liituva asutuse juures. Kogu X-tee suunaline andmeliiklus toimub X-tee turvaserveri kaudu. Kõik X-tee kasutavad asutused ja infosüsteemid sertifitseeritakse X-tee sertifitseerimiskeskuses.

Standardiseeritud andmeedastusprotokolli (SOAP) kasutamine võimaldab suvalisel platvormil olevast infosüsteemist pöörduda suvalisel platvormil oleva andmekogu poole.

Teenus X-tee mõistes on eeldefineeritud päring-vastus, mille asutuse (või ettevõtte) infosüsteem saadab andmekogule ja millele andmekogu annab vastuseks kokkulepitud andmete koosseisu.

Igas asutuses (või ettevõttes), kes soovib X-tee teenuseid kasutada, on võimalik installeerida **X-tee portaal MISP (Mini InfoSüsteem-Portaal)**. MISP võimaldab automaatselt genereerida X-tee teenuste jaoks kasutajaliidest, jagada kasutajatele teenuste kaupa õigusi ning lubada volitatud kasutajatel teenuseid tarbida. Sama funktsionaalsuse võib ehitada otse asutuse (või ettevõtte) infosüsteemi.

Kodanikud ja Ettevõtjad, kes ei ole X-teega liitunud saavad neile mõeldud teenuseid kasutada X-tee päringute portaali ja ettevõtteportaali kaudu.

Ühtsed põhimõtted X-tee haldamiseks ja toimimiseks on kehtestatud VV määrusega "Infosüsteemide andmevahetuskiht".

X-tee-ga liitumine - minevik:

Kuna X-tee loomise ajal puudus piisav e-riiki puudutav seadusandlus, siis oli X-teega liitumise protsess "lapsekingades" ja suhteliselt tülikas:

X-teega liitumiseks tuli asutuse/ettevõtte esindusõiguslikul isikul kinnitada kõik X-teega liitumiseks vajalikud dokumendid: asutuse, turvaserveri, infosüsteemi ja MISP-i liitmiseks. Peale seda oli võimalik asuda tehniliste liitumisprotseduurideni.

X-teega liitumine - olevik:

Uue Infosüsteemide andmevahetuskihi määrusega on X-teega liitumise protsess usaldatud RIHA õlule, kus X-teega liitumine on muudetud tunduvalt paindlikumaks, lihtsamaks ja kiiremaks. RIHA-s on erinevate x-tee komponentide liitumistegevused jaotatud vastava ala isikute vahel.

X-tee-ga liitumine RIHA-s:

Määrata kontakt isikud:

Peale RIHA-ga liitumist määrab asutuse RIHA haldur kontaktisikud asutuse X-tee süsteemi ülema ja turvaserveri administraatori(d). Seejärel vormistab asutuse X-tee süsteemiülem X-teega liitumise.

Liitumistingimustega nõustumine:

Asutuse X-tee süsteemiülem nõustub X-tee liitumistingimustega. Peale seda on võimalik alustada turvaserveri, asutuse ja infosüsteemi registreerimist X-tee toodangu- ja test keskkondades.

Turvaserveri registreerimine:

Asutuse süsteemiülem või turvaserveri administraator registreerib turvaserveri, mille käigus: sisestab turvaserveri ip aadressi, valib X-tee keskkonna ja asutuse kontaktisikute nimekirjas määratud turvaserveri administraatori.

Infosüsteemi/Asutuse registreerimine:

Asutuse süsteemiülem või turvaserveri administraator registreerib asutuse või infosüsteemi mille käigus valitakse: kas liidestatakse asutus või infosüsteem, X-tee keskkond ja turvaserver. Turvaserveriks võib valida ka turvaserverit majutava asutuse turvaserver. Registreerimise protsess lõppeb eelnevalt turvaserveris moodustatud ja digitaalselt allkirjastatud sertifitseerimispaketi laadimisega ja RIA poolse kinnitusega. Infosüsteemi avaliku keskkonna (toodangu keskkond) registreerimistaotlus rahuldatakse peale seda, kui infosüsteem on läbinud kooskõlastuse.

X-tee teenuste haldus RIHA-s:

X-tee kasutajate grupid:

X-tee-s kasutatakse õiguste jagamisel kasutajate gruppe. RIHA-s kasutaja gruppide menüüs on võimalik näha kõikide kasutusel olevate gruppide liikmeid ja esitada taotlust uute gruppide loomiseks.

Infosüsteemi teenuste vaates kuvatakse infosüsteemi teenused mis on moodustatud infosüsteemi teenusekirjelduse (WSDL-i) põhjal. WSDL-i saab uuendada infosüsteemi ülem. Vastava teenuse nimelisel lingile klikkides avaneb teenuse vaade.

Teenuse vaate kaudu on võimalik näha teenust kirjeldavat WSDL-i ja teenuse kasutajaid.

Teenuse kasutajate vaates kuvatakse kõik valitud teenust kasutavad asutused. Teenuse kasutajate info võetakse vahetult andmekogu turvaserverist. Teenuse kasutajatele on võimalik saata ka teateid. Teadete edastamisel on võimalik valida ka infosüsteemi kontaktisikute vahel.